

Uuraisten kunnan vuoden 2024 talousarvion laadintaohje ja määräraha-kehukset

Sisällysluettelo

1. Talousarvion ja -suunnitelman rakenne.....	2
1.1. Yleinen taloudellinen tilanne.....	2
1.2. Kuntatalouden rahoitusasema heikkenee.....	3
2. Talousarviolaadinnan perusteet.....	4
2.1. Laadinnan lähtökohdat.....	4
2.2. Suunnitelmakausi.....	5
2.3 Laadinnan perusteet.....	5
2.4	
Tulokehys.....	5
2.5	
Menokehys.....	9
3. Laadintaohjeet lautakunnille.....	10
3.1. Käyttötalousosa.....	10
3.1.1. Toiminnalliset tavoitteet.....	11
3.1.2. Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien kartoitus.....	12
3.2. Investointiosa.....	13
3.3. Henkilöstösuunnitelma.....	13
3.4. Määrärahojen laskentaperusteet.....	14
3.5. Aikataulu.....	15

1. Talousarvion ja -suunnitelman rakenne

Kuntalain mukaisessa taloussuunnittelussa korostetaan toiminnan ja talouden tiivistä yhteyttä, taloudellisten resurssien merkitystä sekä suunnittelun realistisuutta. Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma sekä toimintakertomus ovat valtuuston toiminnan ja talouden ohjausvälineitä. Muut toimielimet ohjaavat toimintaa edelleen käyttösuunnitelmien ja niiden toteutumisvertailujen avulla.

Strategiset tavoitteet vuoden 2024 talousarviolle asetetaan kuntastrategian pohjalta ja ne tulee esittää kootusti talousarvion yleisessä osassa. Toimialoille johdetut tavoitteet esitetään toimialakohtaisesti käyttötalousosassa. Strategisille tavoitteille ja niiden toteuttamiselle nimetään vastuuhenkilöt.

1.1. Yleinen taloudellinen tilanne

Talouden suhdannenäkymät vuosina 2024-2025 Suomessa tuotannon lievä lasku pysähtyi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Talouden tilannekuva on kuitenkin kaksijakoinen niin Suomessa kuin maailmalla. Palvelut ovat vahvassa kasvussa, työllisyystilanne edelleen kohenee ja palkat nousevat. Toisaalta teollisuuden tilanne on selvästi heikompi ja korkojen nousu on saanut rakentamisen syvään laskuun. Suomen bruttokansantuote (BKT) ei kasvakaan tänä vuonna, vaan pysyy viime vuoden tasolla. Kysynnän odotetaan kuitenkin piristyvän loppuvuonna, kun hintojen nousu hidastuu, korkojen nousu pysähtyy ja kotitalouksien tulot kasvavat aiempaa nopeammin. Lisäksi tuotannollisten investointien näkymät ovat poikkeuksellisen valoisat, sillä vihreään siirtymään liittyviä investointisuunnitelmia on Suomeen ennätyksellisen paljon. Tuotannon kasvu nopeutuukin ja vuonna 2024 BKT kasvaa 1,4 prosenttia ja 1,9 prosenttia vuonna 2025. Myös euroalueen kasvu on pysähtynyt. Erityisesti Saksan talous on ollut ongelmissa. Sen sijaan kasvu on edelleen vahvaa Etelä-Euroopan maissa, jotka ovat hyötäneet turismin paluusta ja joissa kysyntää ovat lisänneet sekä kansalliset energiakriisiin liittyvät tuet että EU-tuet. Yhdysvalloissa talous on pysynyt kasvussa, vaikka vauhti onkin hidastunut. Kiinan avautuminen koronarajoituksista sujui odotettua nopeammin ja paremmin, mutta Kiinan kasvu ei ole palautumassa aiempaan vauhtiin.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on nostanut energian, raaka-aineiden sekä ruuan hintoja hyvin nopeasti. Siitä seurannut kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua selvästi. Ulkomaankauppa Venäjän kanssa hiipuu ja viennin kasvu hidastuu. Lisääntynyt epävarmuus siirtää investointeja tulevaisuuteen. BKT:n kasvu hidastuu 1,1 prosenttiin v. 2023 ja jatkaa maltillista 1,3 prosentin kasvua v. 2024.

1.2. Kuntatalouden rahoitusasema

Kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan paikallishallinnon alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyi vuonna 2022 0,3 prosentissa. Maltilliseksi jäänyttä alijäämää selittävät mm. työllisyyden ja talouden suotuista kehitys ja siitä seurannut verotulojen kasvu.

Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyivät hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle.

Kuntahallinnon (paikallishallinto pl. hyvinvointialueet) tehtävät painottuvat nykyisin lapsi- ja nuorisoikäluokkien tarvitsemien koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Kehitysarviossa palvelutarpeen laskua on totuttuun tapaan hieman hidastettu, sillä useissa kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kuntayhteistyössä olisi käyttämätöntä potentiaalia. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi kulutusmenoja vähentää vuonna 2023 monien hallituksen määräaikaisten toimien lakkaaminen hallituskauden päättyessä. Pääasiassa kuntahallinnon kulutusmenoja kasvattaa tarkasteluvuosina kuitenkin hintojen kasvu, jota nostaa etenkin kunta-alalle sovitut ns. yleisen linjan ylittävät palkankorotukset

Palkkaratkaisusta huolimatta työikäisen väestön määrän väheneminen ja työvoiman saataavuusongelmat haastavat myös kunta-alaa, jossa eläköityminen on voimakasta. Osaajapulaa on mm. sivistystoimessa sekä teknisessä toimessa, mikä vaikeuttaa jo nyt palvelujen järjestämistä ja hankkeiden toteuttamista. Peruspalvelujen tuottaminen kohtuullisin kustannuksin saattaa olla entistä vaikeampaa useissa kunnissa.

Vuonna 2025 työ- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahaa. Muutos lisää kuntatalouden menoja vajaalla miljardilla eurolla vuoden 2025 tasolla, mutta kuntien valtionosuuksia lisätään siirtyviä kustannuksia vastaavasti. Uudistuksen myötä kuntien henkilöstömäärä kasvaa n. neljällä tuhannella henkilötyövuodella. Yleisellä työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen.

Kuntahallinnon investointipaineiden arvioidaan pysyvän mittavina jatkossakin muun muassa korjausvelan ja väestön muuttoliikkeen vuoksi. Lisäksi Venäjän hyökkäyssota on osaltaan vauhdittanut merkittävästi kuntien vihreää siirtymää ja tiukentanut siihen liittyviä tavoitteita. Investointien oletetaan palaavan kasvu-uralle vuoden 2023 jälkeen ja niiden osuus bruttokansantuotteesta on pidetty painelaskelmassa vakiona tarkastelujakson loppuvuosina. Rahoituskustannusten nousu ja työvoimapula voivat kuitenkin lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Kuntahallinnon paheneva työvoimapula voi myös tuoda yllätyksiä joko palvelujen saatavuuden tai niiden ennakoitua nopeamman kustannusten nousun muodossa.

Kuntahallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan likimain tasapainossa kuluvana vuonna, mutta alijäämä alkaa kasvaa jo ensi vuonna menojen kasvaessa tuloja nopeammin. Kuntahallinnon alijäämä tasaantuu 0,2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosina 2025-2027. Kuntahallinnolla on mittavat velat. Alijäämien tasaantuminen näkyy kuitenkin velkasuhteen hienoisena laskuna.

Lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus: Kesä 2023

2. Talousarviolaadinnan perusteet

2.1. Laadinnan lähtökohdat

Uuraisten vuoden 2022 tilinpäätös oli 768.089 euroa alijäämäinen. Uuraisten kunnan taseessa on aiemmilta tilikausilta kertynyttä ylijäämää yhteensä 1.244.190 euroa. Kunnan tilinpäätökset ovat olleet pääsääntöisesti ylijäämäisiä viime vuotta lukuun ottamatta, joten taseeseen on kertynyt em.

ylijäämä. Se antaa vähän liikkumavaraa kunnan talouteen, vaikka yleinen taloustilanne näyttääkin heikkenemisen merkkejä. Vuonna 2023 verotulojen kasvu on ollut vahvaa ja valtionosuudet pysyneet suhteellisen vakaina.

2.2. Suunnitelmakausi

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Kuntien taloudenpitoa koskee tasapainovelvoite. Kunnan taloudessa tulot ja menot täytyy olla pitkällä aikavälillä tasapainossa. Säännös kunnan talouden tasapainosta on kirjattu kuntalakiin. Kuntalain 65.3 § langettaa kunnille alijäämän kattamisvelvoitteen. Kunnan taloussuunnitelman tulee olla tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Uuraisten kunnan suunnitelmakausi on vuosille 2024 - 2026. Vuosi 2024 on talousarviovuosi ja vuodet 2025 - 2026 ovat taloussuunnitelmavuosia.

2.3. Laadinnan perusteet

Talousarviovuoden 2024 meno- ja tulokehysten perusteina ovat strategian ja -suunnitelmien lisäksi talousarvion laadintavuoden (v.2023) tilinpäätösarvio ja sitä edeltävän vuoden tilinpäätös (v.2022) ja voimassa oleva taloussuunnitelma (2023-2025).

2.4. Tulokehys

Kunnassa tärkeän tulokehysten muodostavat verorahoituksen ja valtionosuuksien ennusteet.

Verotuloennuste:

Vuoden 2024 verotuloennuste perustuu Kuntaliiton viimeisimpään veroennustekehikkoon (11.8.2023) verotulojen kehityksestä lisätyn arviolla kunnan kiinteistöverotuoton ja kunnallisverotuoton kehityksestä. Kehitys arvioidaan vuoden 2024 osalta siten, että verotulot muodostuvat arvion mukaan **7.200.000** euroon. Verotuloennusteita tarkennetaan talousarvioprosessin edetessä veroennustekehikkojen mukaisesti.

Valtionosuudet:

Vuonna 2023 alkoi kuntien ja kuntatalouden uusi aikakausi, kun sosiaali- ja terveyspalvelut poistuivat kuntien taloudesta ja järjestäminen ja kustannukset siirtyivät hyvinvointialueille. Uudistus mullisti kuntien rahoitusjärjestelmän, kun yli puolet verotuloista ja kaksi kolmannesta valtionosuuksista siirtyi hyvinvointialueiden rahoittamiseen.

Ennakollisen valtionosuuslaskelman (Kuntaliitto 11.8.2023) mukaan vuonna 2024 Uuraisten kunta saa **6 616 345** euroa valtionosuuksia, mikä on noin 6% enemmän, kuin vuonna 2023.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 57 §4 ja 5 mom. (8.7.2022/701)

”Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirron vuoksi kunnilta hyvinvointialueille siirrettävät tulot tarkistetaan vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella koko maan tasolla hyvinvointialueille siirtyviä kustannuksia vastaaviksi. Tulojen ja kustannusten erotus otetaan huomioon peruspalvelujen valtionosuudessa vuodesta 2024 lukien. Jos kunnilta on tarkistuksen perusteella koko maan tasolla siirtynyt tuloja vähemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä vähennetään kunnille myönnettävästä valtionosuudesta. Jos tuloja on siirtynyt enemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä lisätään kunnille myönnettävään valtionosuuteen. Vähennys tai lisäys otetaan huomioon valtionosuudessa kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suurena eränä. Vastaavasti vuoden 2023 osalta erotuksesta otetaan huomioon jälkikäteen valtionosuuden lisäyksenä tai vähennyksenä puolet vuonna 2024 ja puolet vuonna 2025.

Tässä pykälässä tarkoitettut tarkistukset toteutetaan kuntien ja valtion välisessä suhteessa kustannusneutraalisti.”

Uurainen

S 1 000 €

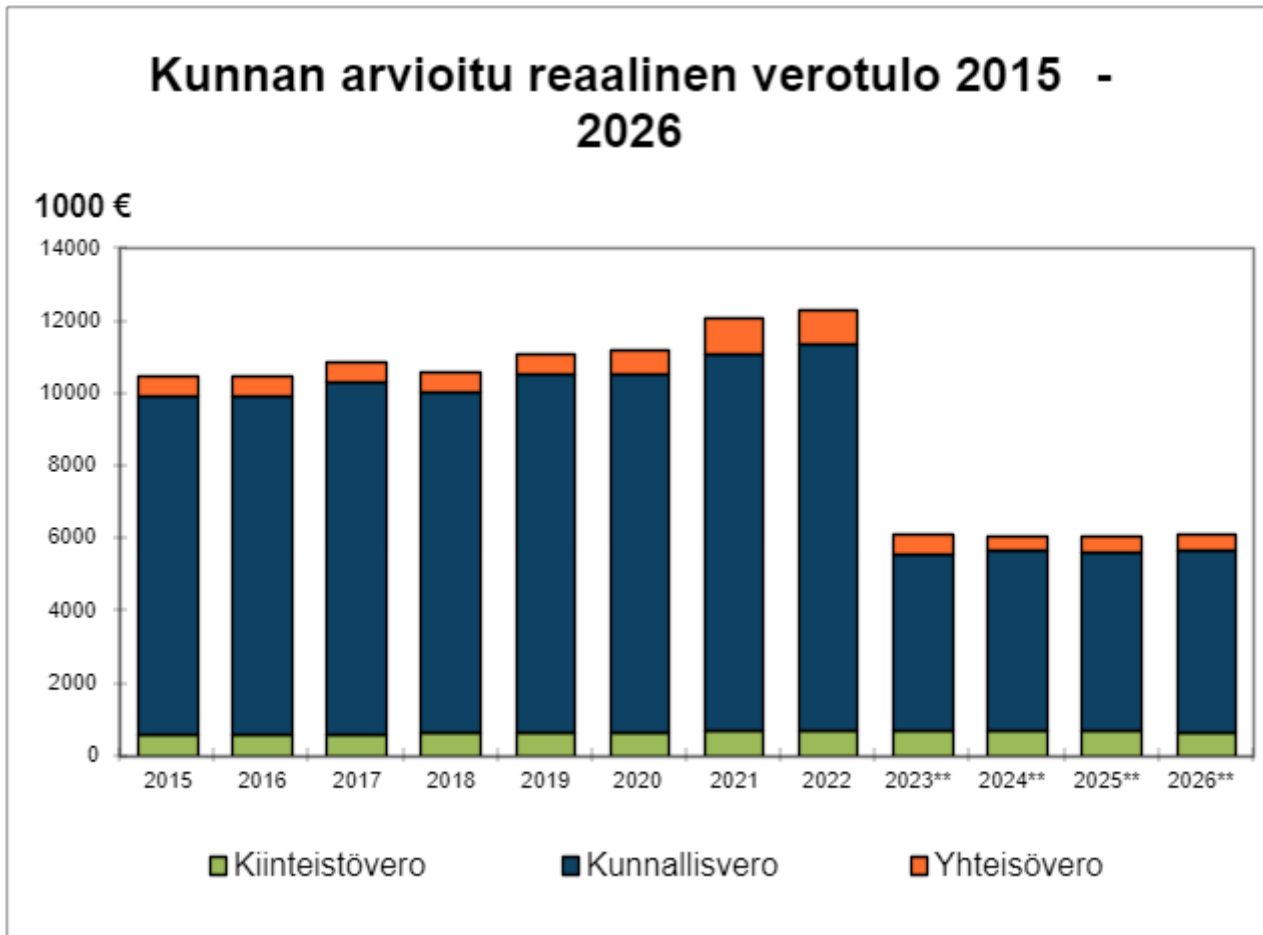
0

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
Verolaji						
Kunnallisvero	10 895	11 474	5 417	5 642	5 764	5 980
<i>Muutos %</i>	6,5	5,3	-52,8	4,1	2,2	3,7
Yhteisövero	1 089	993	584	483	511	538
<i>Muutos %</i>	67,5	-8,8	-41,2	-17,3	5,8	5,3
Kiinteistövero	719	772	804	807	807	807
<i>Muutos %</i>	10,9	7,3	4,2	0,4	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	12 704	13 238	6 805	6 932	7 082	7 325
<i>Muutos %</i>	10,7	4,2	-48,6	1,9	2,2	3,4

Taulukoiden luvut on esitetty käyvin hinnoin, eli inflaation vaikutusta ei ole eliminoitu

Kuluttajahintaindeksi, 2000=100	125,1	132,2	138,1	140,5	142,1	144,1
<i>Kuluttajahintaindeksin muutos</i>	2,2	7,1	5,9	2,4	1,6	2,0
Peruspalvelujen hintaindeksi	136,6	140,3	145,3	148,3	151,5	155,1
<i>Peruspalv. hintaindeksin muutos</i>	2,4	3,7	5,0	3,0	3,2	3,6

Uurainen

2.5. Menokehys

Menokehystä tarkastellaan skenaariomenetelmällä. Taustatietojen pohjalta luodaan tavoiteltava skenaario, joka toimii talousarvion laadinnan pohjana. Tarkkaa prosentuaalista raamia kuluille ja tuotoille ei anneta, vaan kulut ja tuotot on sisällytettävä skenaarion toimintakatetavoitteeseen.

Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Tavoiteltava skenaario

TALOUSSUUNNITELMA 2024-2026								30.8.2023
TULOSLASKELMA	TP 2020	TP 2021	TP2022	Ta 2023	Ta 2024	TaSu 2025	TaSu 2026	
%				-49,0	0,0			
TOIMINTAKATE	-20391000	-21 388 000	-23 312 339	-12 589 883	-12 600 000	-12 750 000	-12 900 000	
VEROTULOT	11 533 000	12 703 600	13 238 276	7 016 000	7 200 000	7 400 000	7 500 000	
VALTIONOSUUDET	11 195 000	10 712 600	10 831 575	6 412 000	6 616 000	6 800 000	7 000 000	
KORKOTULOT	0	17 759	3800		0	0	0	
KORKOMENOT	-126 000	-118 550	-116000	-250 000	-250 000	-250 000	-250 000	
MUUT RAHOITUSTULOT	151 000	407 000	182000	265 500	224500	224500	224500	
MUUT RAHOITUSMENOT	-95 000	-22639	-253000	-13 000	-57500	-57500	-57500	
VIKSIKATE	2 267 000	2 311 770	574 312	840 617	1 133 000	1 367 000	1 517 000	
POISTOT	-1 755 000	-1322867	-1 357 360	-1 229 000	-1 290 000	-1 300 000	-1 300 000	
TILIKAUDEN TULOS	512 000	988 903	-783 048	-388 383	-157 000	67 000	217 000	
POISTOERON MUUTOS	14 900	14 967	14967	14 900	14 900	14900	14900	
SATUNN.KULUT	0	0	0					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	526 900	1 003 870	-768 081	-373 483	-142 100	81 900	231 900	

Tavoiteltava skenaario kuvaa kuntatalouden näkökulmasta positiivista kehitystä, sillä se pyrkii tasapainoiseen kuntatalouteen. Lähtökohtaisesti tavoiteltavassa skenaariossa verotuloilla ja valtionosuuksilla katetaan toimintakate niin, että muodostuvalla vuosikatteella katetaan suunnitelman mukaiset poistot.

Uuraisten kunnan talousarviovuoden 2024 tavoiteltavan skenaarion toimintakate ei kasva. Vuoden 2024 talousarvion toimintakatearviossa on lähdetty siitä, että toteutetaan sopeutustoimia ja lisätään toimintatuottoja. Kunta-alan voimassa olevan sopimuksen mukaisesti palkat kasvavat vuonna 2024 keskimäärin 3 %. Korkokulut ovat kasvaneet tilinpäätöksen 2022 korkokuluista n. 100 000 huomattavasti. Sopeutustoimet tarkoittavat n. 300 000 euroa vuonna 2024. Sopeutustarpeesta huolimatta talousarviovuoden tulos muodostuu kuitenkin alijäämäiseksi. Taloussuunnitelmavuosina toimintakatteen kasvu on n. 1 %. Tilinpäätösarvio on vuonna 2025 hieman ylijäämäinen, ja kunnan taseessa oleva ylijäämäisyys säilyy.

Henkilöstökulut:

Kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa vuosina 2022-2025. Sopimuskausi on 1.5.2022–30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Vuonna 2024 kustannukset nousevat keskimäärin vähintään 2,99 prosenttia.

OVTES-palkkoja arvioidessa on huomioitava OVTES:n mukaiset lisät, kuten esimerkiksi viikkoyliötunnit.

Henkilöstömenoihin liittyviä lukuja saa palkanlaskennasta (palkat@monetra.fi.)

3. Laadintaohjeet lautakunnille

3.1. Käyttötalousosa

Hallintokunnan laativat käyttötalousosaa koskevat esityksensä kirjanpitoon ja talouspäällikölle ohjeiden mukaisesti. Käyttötalousosa esitetään laskelmana, josta ilmenee toiminnan kustannusrakenne kokonaisuudessaan.

Laadinnassa otetaan käyttöön uusi talousarvio-ohjelma, jonka käyttöönottokoulutus järjestetään syyskuun ensimmäisellä viikolla. Toimialat huolehtivat, että riittävä määrä vastuuhenkilöitä osallistuu koulutukseen ja syöttää toimialajohtajien johdolla talousarviolukuja järjestelmään.

Teknisen osaston ja ruoka- ja siivouspalveluiden (tilapalvelu) tulee ilmoittaa **12.9.2023** mennessä hallintokunnille, jos hallintokuntien talousarvioihin tulee sisällyttää määrärahoja esimerkiksi kiinteistökorjauksiin.

Tehtävälueittain käyttötalousosan sanalliset perustelut ja taulukko-osa laaditaan yhdenmukaisesti seuraavasti eriteltyinä:

1. Toimielin ja tehtävälueen nimi sekä toimielimen toiminnan kuvaus, eli mistä tehtävistä se vastaa ja mikä on sen olemassaolon peruste.
2. Talousarvio- ja suunnitelmakauden 2024 - 2026 toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset eli tiivis kuvaus toiminnan painopisteisiin, palvelurakenteeseen, toimintaan tai toiminnan perusteisiin tulevista muutoksista.
3. Strategiset tavoitteet kuntastrategian pohjalta.
4. Tuotannolliset tavoitteet (toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet) vuodelle 2024.
5. Lautakuntien on huomioitava menoissa ja tuloissa sellaiset toiminnalliset muutokset, jotka perustuvat tuleviin lainsäädännöllisiin velvoitteisiin tai muihin toimintaa ohjaaviin keskeisiin muutoksiin.

Tekstien tulee olla tiiviisti esitettyjä.

3.1.1. Toiminnalliset tavoitteet

Strategisten tavoitteiden lisäksi toimialat voivat täydentää tavoitteita toiminnallisilla tavoitteilla, jotka eivät kaikilta osin ole valtuustoon nähden sitovia. Näillä tavoitteilla täydennetään strategisia tavoitteita siten, että tavoitteet kattavat tehtävälueen perustehtävät. Täydentävät tavoitteet ovat sitovia lautakuntatasolla.

Kuntalain mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Toiminnalliset tavoitteet ja määrärahat

ovat sitovia ja niiden toteutumisesta on vastattava valtuustolle, ellei niiden sitovuudesta ole muuta päätetty.

Hallintokuntien tulee asettaa laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteita sen mukaan kuin eri tehtävissä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteet ja niihin liittyvät mittarit voidaan esittää esimerkiksi numeroina tai yksinomaan sanallisesti. Tavoitteita laatiessa tulee kuitenkin huomioida seuraavaa:

- Toiminnallisten tavoitteiden tulee olla palvelutuotannon vaikutuksia ja vaikuttavuutta kuvaavia, mitattavissa tai muuten todennettavissa olevia määrällisiä ja laadullisia tunnuslukuja. Toiminnan tulosten vaikuttavuutta kuvaavat asiakaskohtaisten vaikutusten kehittyminen, palvelujen riittävyys ja peittävyys suhteessa kysyntään, toiminnan oikea alueellinen, väestöllinen, sisällöllinen kohdentuvuus suhteessa tarpeisiin sekä toiminnan oleelliset välilliset vaikutukset, kuten vaikutukset tasa-arvon, aluepolitiikan tai ympäristön kehittämiseen.
- Kun asetetaan talousarvion tavoitteita ja niiden mittareita sekä toimenpiteitä, on samalla arvioitava, onko niihin realistista päästä, sillä tavoitteiden toteutuminen tulee osoittaa seuraavassa tilinpäätöksessä. Tavoitteiden pitää olla sellaisia, joiden saavuttaminen on vähintään osittain riippuvaista omasta toiminnasta. Tavoitteiden tulee kohdistua hallintokuntien ydintoimintaan ja olla ajantasaisia ja merkityksellisiä nykytilanteessa. Tavoitteiden ei tule olla sellaisia, että niiden toteutuminen on selviö.

Tavoitteiden saavuttaminen kuvaillaan vastaavan vuoden toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan arviointikertomuksessa, missä määrin talousarviossa asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

3.1.2. Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien kartoitus

Talousarviossa huomioidaan toimintaan ja talousarvion toteutumiseen kohdistuvat riskit tehtäväalueittain talousarvion sitovuustasojen mukaisesti. Sisäisen valvonnan osiossa kerrotaan talousarviovuonna seurattavat asiat.

Toimialojen tulee laatia nämä osiot talousarvion laadinnan yhteydessä ja käsitellä ne lautakunnassa Uuraisten kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportointiohjeen mukaisesti. Niiden perusteella kunnanhallitus laatii yhteenvedon talousarviokirjaan.

3.2. Investointiosa

Investointiosa sisältää suunnitelman talousarviovuodelle ja taloussuunnitelmavuosille. Investointiohjelma laaditaan vuosille 2024 – 2026. Investointiohjelma hyväksytään vuoden 2024 osalta sitovana ja taloussuunnitelman vuosien 2025 - 2026 osalta ohjeellisena.

Tekninen toimi koordinoi investointiosan valmistelua kunnanjohtajan johdolla ja valmistelua tehdään yhdessä toimialojen kanssa. Tarvittaessa valmisteluun osallistuu myös luottamushenkilöitä.

Kunnanvaltuuston talousarviokäsittelyssä hyväksytyt investoinnit toteutetaan määrärahojen puitteissa ja mahdolliset investointien lisämäärärahat edellyttävät aina asianomaisen toimielimen,

kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston käsittelyn. Mikäli kysymys on kunnan kehittämiseen liittyvästä investoinnista tai välttämättömästä tarpeesta, hyväksytään investointiohjelmaan uusia hankkeita myös talousarviomuutoksena.

Investointiosaan budjetoidaan hankkeet, joiden kustannukset ovat enemmän kuin 10.000 euroa ja joiden käyttöikä on pidempi kuin kolme vuotta. Investoinnit kirjataan taseeseen omaisuudeksi ja vähennetään poistamalla. Investoinneilla on täten vaikutus kunnan omaisuuteen. Huomioitavaa kuitenkin on, että kaikki yli 10.000 euroa maksavat hankinnat eivät ole investointeja, vaan esimerkiksi omaisuutta ylläpitävät korjausmenot ovat käyttömenoja. Jos investointihanke toteutetaan useamman vuoden aikana, tulee se jakaa suunnitelmavuosille.

Investointitoiminnan tuloarviona talousarviossa esitetään arvioidut valtion ja mahdollisten muiden yhteisöjen rahoitusosuudet investointeihin. Investointiohjelman pohjana käytetään valtuuston viimeksi hyväksymää investointiohjelmaa. Investointien vaikutukset käyttötalouteen tulee esittää talousarviossa.

3.3. Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelmassa henkilöstöä tarkastellaan osana toiminnan ja talouden suunnittelua. Tarkoituksena on ottaa huomioon sellaiset toiminnassa tapahtuvat muutokset, jotka ovat ennakoitavissa ja joilla on vaikutusta henkilöstön rakenteeseen, määrään tai ammatilliseen osaamiseen.

Vuoden 2024 talousarvioesityksiin sisällytetään henkilöstösuunnitelmat (taulukko), jotka kootaan yhteenvedoksi talousarvion kokoamisen yhteydessä. Kunnanvaltuusto hyväksyy talousarvion yhteydessä henkilöstösuunnitelmassa esitetyn mukaiset virkojen ja toimien perustamiset. Henkilöstösuunnitelma tehdään myös talousarviovuosille.

3.4. Määrärahojen laskentaperusteet

Talousarvion lähtökohdat:

- Hallintokuntien talousarvioesitysten tulee sisältää myös toimialueensa maksojen ja taksojen tarkistukset vuoden 2024 alusta lähtien, mikäli toiminnan luonteen vuoksi maksuja ei tarkasteta muulloin vuoden aikana.
- Määrärahaesitykset laaditaan siten, että ne eivät sisällä arvonnalisäveroa (alv).

Sosiaalivakuutusmaksut:

Henkilöstösivukulut valmistellaan alustavasti vuoden 2023 sivukuluprosenteilla. Vuoden 2024 sivukuluprosenteista ei ole vielä saatu arvioita. Kuntaliitto arvioi, että Kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksut laskevat vuonna 2024 työttömyysvakuutusmaksujen alenemisen vuoksi.

- KuEL ja opettajat ml. muut sivukulut yhteensä 19,50 % (arvio 31.8.2023)

Eläkemenoperusteiset maksut huomioidaan vähintään kuluvan vuoden summilla niiden laskutuksen ja jaotuksen tapahtuessa jälkikäteen. Sosiaalivakuutusmaksuprosenttien tarkentuessa ne syötetään ja korjataan keskitetysti. Palkkamäärärahojen ja luottamushenkilöiden palkkioiden laskennassa avustavia tietoja saa palkanlaskennan lisäksi hallinto- ja HR-asiantuntijalta.

Ilman virka- ja työehtosopimuksen vaatimaa koulutusta palkatuille sijaisille lasketaan palkanalennus KVTES:n tai OVTES:n mukaisesti. Palkkatuella työllistettävien palkkauksesta aiheutuvat menot ja tulot sisällytetään niiden hallintokuntien talousarvioihin, jotka käyttävät työllistettyjä.

3.5. Aikataulu

Elokuu

- 4.9.2023 kunnanhallitus antaa toimialoille talousarvion laadintaohjeet.
- Toimialat aloittavat **oman talousarviovalmistelunsa** laadintaohjeiden mukaisesti.

Syyskuu /lokakuun alku:

- Esihenkilöinfo
- Johtoryhmän talousarvio- ja investointiosan käsittely.
- Taloustyöryhmän kokous täydennettynä sivistys- ja teknisen lautakunnan pj:lla ja vpj:lla
- Talousarvion ja investointiosan käsittely esimiesinfossa.
- Lautakuntien talousarviokäsittelyt.
- Tekninen toimi ja ruoka- ja siivouspalvelut (tilapalvelu) ilmoittavat 9.9.2022 mennessä muille hallintokunnille talousarvioihin varattavat määrärahat kiinteistökorjauksia, sisäisiä vuokria ym. varten.
- Kunnanvaltuuston talousarvion iltakoulu, tarvittaessa.

Lokakuu:

- Lautakuntien ehdotukset käyttötalous- ja investointiosaksi tehtävälueittain vuoden 2024 talousarvioksi ja vuosien 2025 - 2026 taloussuunnitelmaksi toimitetaan konsernipalveluihin **16.10.2023** mennessä.
- Talousarviokirjan kokoaminen

Marras-joulukuu:

- Kunnanhallituksen talousarviokäsittely **13.11.2023 klo 10.00** alkavassa kokouksessa.
- Kunnanhallituksen käsittelyn jälkeiset mahdolliset korjaukset ja tarkennukset talousarvioraamiin ja suunnitelmaan.
- Kunnanvaltuusto päättää vuoden 2024 talousarviosta ja vuosien 2024 - 2026 taloussuunnitelmasta **11.12.2023**.